

Franco Faggiani

Soms zou ik de wind willen zijn

Vertaald uit het Italiaans door Saskia Peterzon-Kotte

SIGNATUUR

2022

Het was meer dan een bar, zoals directeur Rossetti hem in zijn sms'je had genoemd. Dit was een elegante salon, een grand café uit vervlogen tijden, met marmeren tafeltjes op gevlochten gietijzeren poten, bankjes van groen fluweel, vitrines met art-nouveaudeetails die rechtstreeks uitkwamen in de zuilengalerij, gladgepolijste pilaren, wandlampen, een houten bar waarop al meer dan honderd jaar handen, glimlachjes en vertrouwelijkheden werden gelegd. En verder hing er een aangenaam gedempte sfeer, met obers die op sluiptvoeten kwamen en gingen, die luisterden naar de bestellingen die de klanten hun toefluisterden en die gehoorzaam de aanwijzingen opvolgden die de baas met nauwelijks waarneembare hoofdknikjes en handgebaren uitdeelde, bijna als een orkestdirigent.

Ik was in een hoekje gaan zitten, naast het lichte raam dat uitkeek op het plein. Ik had mijn tas, mijn agenda en mijn zonnebril op het brede bankje gelegd, terwijl ik mijn boek in mijn hand hield, met de bedoeling een paar bladzijden te lezen, aangezien ik veel te vroeg was voor mijn afspraak. *A Farewell to Arms* van Ernest Hemingway, uitgegeven door Penguin Books. Een zeldzame editie uit 1958, een paar minuten eerder gekocht in de buurt van de Piazza del Popolo, bij boekhandel Rinascita, die gevestigd was in de zalen van een historisch gebouw waar ooit zijderupsen werden gekweekt. Struinen naar boeken in vreemde talen op de tweedehandsafdeling van de grote boekwinkels of in de rijen dozen op marktkraam-

pjes was mijn passie, en inmiddels had ik er een vaste gewoonte van gemaakt om ze langzaam te lezen en elke zin ervan te proeven.

Ik had geprobeerd mijn benen te ontspannen door ze een beetje uit te strekken. Mijn voeten deden nogal zeer, want ik had bijna een uur rondgezworven in de door de regen glanzend geworden, met travertijn bestrate steegjes die tussen de renaissancegebouwen rondom het plein kronkelden. Straatjes met een betoverende uitstraling, maar verre van ideaal om met hakken te lopen, vooral als je dat niet gewend was, zoals ik. Die middag had ik me anders dan anders willen kleden: blauwe blouse van Ralph Lauren, strakke zwarte broek en elegante schoenen die ik al een hele tijd niet had gedragen. Lichte make-up en mijn haar eindelijk netjes bijeengebonden in een ovaalvormige chignon waar ik veel aandacht aan had besteed. Ik was zeker geen Audrey Hepburn in *Breakfast at Tiffany's*, maar die middag had ik besloten om er zo uit te zien. Dat gebeurde zelden, maar het kwam voor, zonder een speciale reden. Als je er elegant uitziet, verbetert dat je humeur, je houding en zelfs je handgebaren, die er zachter en vloeiender door worden. Ik had, kortom, gehoor gegeven aan een plotse verlanging, ik had een lichte verwondering bij mezelf te weeg willen brengen, terwijl ik gewend was aan heel andere gewoonten en gedragingen. Alleen bij mezelf. Ik hoefde op niemand anders indruk te maken, en dat wilde ik ook niet. Ik was in mijn eentje op reis gegaan, zoals dat meestal ging, en ik had geen enkele afspraak, afgezien van die met directeur Rossetti, die ik niet eens kende. Hij was het hoofd van de provinciale afdeling van de brandweer van Ascoli en moest me aanwijzingen geven over een 'eenvoudige taak'. Zo had Rodolfo Monteleone, mijn leidinggevende in Rome, het omschreven zonder er nader op in te gaan. 'Voor u stelt dat niks voor, al moet u er wel een paar dagen voor naar het bos. Maar goed, dat vindt u leuk...' Hij was heel beknopt geweest, zoals altijd.

Ik las het bericht voor de zoveelste keer. *Capodiferro, we treffen elkaar bij Bar Meletti op het grote plein in Ascoli, om 17.00 uur. Groet.* Dat was pas over twintig minuten, dus gebaarde ik met een formeel lachje naar de ober en bestelde een espresso.

‘Alleen koffie, gewoon espresso?’

‘Ja, een normale espresso, graag.’

‘En verder niets?’

‘Verder niets.’

De man draaide zich abrupt om en liep met een bijna verontwaardigd gezicht weg.

Ik keek opzij en zag een oudere dame die net van een tafeltje vlak bij dat van mij opstond.

‘Dit is zeker de eerste keer dat u in Ascoli en in dit grand café bent?’ vroeg ze met een charmante glimlach.

‘Hoe weet u dat?’ vroeg ik bijna fluisterend.

‘Dat is niet zo moeilijk. In deze bar wordt koffie altijd, op elk uur van de dag, gedronken met een glaasje anisette ernaast. Anisette van Meletti, ze maken het zelf,’ verduidelijkte ze, en ze stak de wijsvinger van haar knokige hand uit naar de bar.

Intussen was de ober, die eveneens op leeftijd was, teruggekeerd met de espresso, die hij enigszins demonstratief serveerde.

‘Zou u me misschien ook nog een glaasje anisette willen brengen?’ vroeg ik met een steelse blik.

Hij staaarde me verbouwereerd aan en keek daarna naar de oudere vrouw, die hem een goedkeurend knikje gaf; vervolgens richtte hij zijn blik weer op mij en eindelijk glimlachte hij, wat een komisch effect teweegbracht, want de punten van zijn goedverzorgde krulsnor gingen erdoor omhoogstaan.

‘Het is heus geen verplichting, hoor!’ benadrukte hij, waarbij hij zich iets vooroverboog om ervoor te zorgen dat niemand het kon horen.

‘O, nee, maar het is nu een kwestie van nieuwsgierigheid. Ik

kan hier niet weggaan zonder er ook maar van geproefd te hebben.'

'Goed, dan breng ik u een glaasje. Maar voor u als nieuweling is het eerste rondje van het huis.' Hij zette twee stappen naar achteren en daarna weer twee stappen naar voren, alsof hij iets vergeten was.

'Weet u dat hij precies op de plek zat waar u nu zit?'

'Hij, wie?'

Hij wees naar het boek op het tafeltje. 'Hij, Hemingway. Als hij hier kwam, ging hij altijd daar zitten.'

'U houdt me voor de gek...'

De ober schrok even en keek op: 'Dat zou ik nooit doen, en al helemaal niet bij een dame die ik niet ken.'

'Dus Hemingway is hier geweest? Echt waar?'

'Jazeker. Net als Trilussa en Mascagni, Sartre en Simone de Beauvoir...'

'Ongelofelijk!'

Hij keek trots. 'Echt waar! Als u wilt, kan ik u het fotoalbum laten zien.'

'Jeetje, dat zou geweldig zijn! Maar misschien later, want over een paar minuten heb ik een afspraak en ik moet even nadenken wat ik moet...'

'Dat geeft niks, sorry dat ik zo opdringerig was. Die foto's lopen niet weg, het komt wel als u tijd hebt.' Hij schonk me nog een glimlach, maakte een kleine buiging en liep weg.

In de tussentijd waren er, met de ongedwongenheid van stamgasten, een puberstelletje in elegante kleding en – discreter – een kleine, nogal dikke man met dunner wordend haar en een halvemaanbrilletje op het puntje van zijn neus binnengekomen. Hij had ondanks de warmte een blauw jack aan en droeg beige, afgetrapte mocassins. Hij ging aan een tafeltje bij de muur aan de andere kant van het grand café zitten. Uit de binnenzak van zijn jack haalde hij een paar dubbelgevouwen papieren die hij verstrooid ging zitten lezen, nadat hij snel een

blik om zich heen had geworpen. De ober bracht hem een versgeperst sapje en wat dungseden rauwe wortels. Mamma mia, ook nog een gezondheidsfreak, dacht ik, en dat in een stad waar ze stevige maaltijden aanbieden. Er schoot me meteen een restaurant in Rome te binnen, waar ze overheerlijke wildgerechten uit de Marche serveerden.

De ober kwam terug; ditmaal keek hij me met een vriendschappelijke blik aan en liet bijna een glaasje met de beroemde anisette – helder en geurig – van zijn zilveren dienblad glijden. ‘U komt hier niet uit de buurt, hè?’ vroeg hij, en hij trok zijn wenkbrauwen op.

‘Nee, misschien kom ik nog wel een keer terug als ik meer tijd heb. Ik weet dat er mooie plekjes zijn rondom de stad, en ook dit plein is prachtig, maar dat kende ik al van naam en faam.’

‘Natuurlijk, wie kent het niet? Het is een van de mooiste pleinen van Italië.’

‘Van de wereld!’ zei ik, en we schoten in de lach.

Daarna wierp ik onwillekeurig een blik op mijn telefoon om te kijken hoe laat het was: vijf over vijf. De ober snapte het en stoorde me niet langer. De subtiele, maar onmiskenbare geur van anijs drong diep mijn neus binnen. Ik zette slechts mijn lippen aan dat kristalheldere distillaat. Het deed me denken aan de glaasjes pastis die ik in de Calanques vlak bij Marseille had gedronken, waar ik als jong meisje ging kijken hoe de grote alpinisten van die tijd op de witte kliffen met uitzicht op zee klommen en als kleine zwermen trekvogels overwinterden aan de Franse Middellandse Zeekust. Ik keek nog wat om me heen en stelde me voor dat Hemingway had gezeten waar ik nu zat, en dat hij vanuit hetzelfde perspectief naar dezelfde meubels, de inrichting, de kroonluchters, de plafondfriezen en de bogen van de zuilengang had gekeken; dat hij de geur van anijs had geroken en naar het zachte gekabbel van de stemmen aan de dichtstbijzijnde tafeltjes had geluisterd.

Kwart over vijf; geen spoor van directeur Rossetti. Je hoeft niet altijd ruim van tevoren aanwezig te zijn, zoals mijn gewoonte was, maar op tijd komen, dat wel, verdorie.

Ik keek nog eens op mijn telefoon om te zien of er intussen berichten of mailtjes waren binnengekomen. Niks. Trouwens, wie had me op dat moment moeten schrijven, afgezien van Rossetti? Ik woonde alleen; in Rome ging ik als mijn dienst erop zat meteen naar huis, zo moe was ik, en omdat ik behalve brandweervrouw ook nog geologe was, stuurden ze me af en toe naar een plek buiten het hoofdgebouw om mijn oordeel te vellen over milieugevolgen en om instabiele natuurlijke structuren te onderzoeken. Daardoor had ik niet echt tijd en zin om me eventuele ontluikende vriendschappen op de hals te halen, zelfs niet met mijn collega's, die op hun beurt ook wel iets anders aan hun hoofd hadden, zoals het op elkaar afstemmen van enerzijds de diensten, wijzigingen, vervangingen en de onvoorziene zaken die aan de orde van de dag waren en anderzijds de behoeften van hun gezin. Bovendien was ook een enkeling geïrriteerd – om niet te zeggen ronduit nijdig – puur door mijn aanwezigheid. En daarom was het onmogelijk om enige andere relatie met hen te onderhouden, geen sprake van!

Ik voelde er ook niks voor om hem te bellen, die Rossetti, want ik wilde de rust in het grand café niet verstoren en ook niet overkomen als een controlfreak. Veel mensen zeiden dat ik dat was, maar dat klopte niet, ik was hooguit ongeduldig. Ja, geduld is nooit een van mijn sterkste eigenschappen geweest.

Ik begon maar wat bladzijden van het boek door te blade-ren. Het was in minuscule lettertjes geschreven; ik moest mijn ogen bijna opensperren om te kunnen lezen. Dus keek ik weer op en zag dat de dikkige man was opgestaan, verstrooid door het grote raam keek en daarna langs de toonbank van de banketbakkerij was gelopen. Naar het toilet, waarschijnlijk.

Toen hij een paar minuten later terugkwam, bespeurde ik, aan de linkerkant van het T-shirt dat hij onder zijn openge-ritste jack droeg, het embleem van de brandweer. Hij ging moeizaam weer zitten, waardoor de aristocratische stoel kreunde onder zijn gewicht, en hij snoof en wierp eveneens een blik op zijn telefoon.

Ik sloeg de anisette in één teug achterover, pakte snel mijn spullen en liep dwars door de zaal, waarbij mijn hakken op het oude hout van de vloer tikten. ‘U bent directeur Rossetti, neem ik aan.’

De man keek me over zijn bril heen vorsend aan, van top tot teen, op en neer, alsof hij een scanner was.

‘Ja,’ antwoordde hij laconiek. ‘Hebben wij elkaar al eens eerder ontmoet?’

Ik gaf geen antwoord op zijn vraag en stak nerveus mijn hand uit. ‘Ik ben Capodiferro.’

Hij schrok op en scande me nogmaals, heel snel deze keer. ‘Dus u bent groepscommandant Capodiferro?’ vroeg hij met onverholen ongeloof.

‘Ja, Francesca Capodiferro. Mag ik gaan zitten?’

‘Natuurlijk, neem me niet kwalijk, ik ben een beetje van mijn stuk gebracht. Ik had echt niet verwacht dat...’

‘... ik een vrouw zou zijn,’ zei ik voordat hij zijn zin kon afmaken. ‘Ik weet het, het geeft niet, ik ben het wel gewend,’ merkte ik op, en ik probeerde te glimlachen. De anisette hielp me om het vrolijk op te nemen.

‘U wel, maar ik niet. Ik bedoel, ik had een grote kerel in uniform verwacht, en kijk nou toch eens!’

‘*Kijk nou toch eens?*’ vroeg ik, en hij hoorde de wrevel in mijn stem.

‘Nee, neem me alweer niet kwalijk. Het komt niet doordat u een elegante vrouw met make-up bent,’ zei hij in een poging zich uit het lastige parket te worstelen, ‘maar doordat ik iets anders in mijn hoofd had. Ik had aan het hoofdkantoor in

Rome een deskundig geoloog gevraagd en Rodolfo, ik bedoel meneer Monteleone, stuurde me een berichtje met uw telefoonnummer zonder uw voornaam te noemen. ‘*Dit zijn de gegevens van Capodiferro, met wie je contact kunt opnemen,*’ schreef hij. ‘Ik heb een van onze secretaresses laten bellen, maar zonder succes. Dus heb ik u op mijn beurt een bericht gestuurd, wat niet de beste manier is om een zakelijke afspraak te maken, maar...’

‘Sorry, het ligt aan mij dat ik niet heb opgenomen,’ zei ik om hem te onderbreken, ‘maar dat gaat automatisch: als ik niet in uniform ben, zet ik vanzelf ook het geluid zacht en dan hoor ik hem vaak niet, vooral niet wanneer ik mijn telefoon in mijn tas laat zitten, die een bodemloos ravijn is.’

Hij leek weinig aandacht te hebben voor mijn uitleg. ‘Hoe dan ook, na dat summiere antwoord van Monteleone had ik iemand anders verwacht. Dus word maar boos op hem.’ Hij probeerde te glimlachen om de rare wending die het gesprek had genomen recht te breien.

‘Maakt u zich niet druk, mijn meerdere is in alle opzichten zuinig. Ook met woorden. In elk geval verzeker ik u dat ik geologe ben en in het bezit ben van twee complete werkuniten en een terreinwagen hier iets verderop, met dezelfde emblemen die u op uw T-shirt hebt.’

‘Waar logeert u?’

‘In een *agriturismo* even buiten de stad. Ik ben gisteren aangekomen.’

‘U had zich even kunnen melden, dan hadden we u in het gastenverblijf ondergebracht.’

‘Dank u, maar meestal kies ik voor een *agriturismo* of in elk geval een plek met wat ruimte eromheen, want ik heb altijd twee honden bij me.’

Hij keek me weer over zijn briljetje heen aan en strekte met een schokbeweging beide armen uit naar het tafeltje. ‘Twee honden?!’

‘Ja, het zijn twee zoekhonden. Keurig getraind, en zoals u weet is het beter als werkhonden altijd alleen bij hun eigen begeleider blijven. Bij mij, dus.’

‘Goed, Capodiferro, ik vraag u niks meer. Bij alles wat u zegt wordt mijn verwarring alleen maar groter. Wat kan ik u vertellen...’ Hij glimlachte weer, met de bedoeling aardig over te komen.

‘Tja, meneer, u zult me toch echt moeten vertellen waarvoor u een deskundige geologe nodig hebt. Ze hebben me hierheen gestuurd om iets te doen, of niet soms? Dus ik sta tot uw beschikking.’ Ook ik probeerde te glimlachen, om niet zo kribbig te lijken.

‘Natuurlijk, u hebt gelijk...’ zei hij, en hij liet zijn blik op mijn decolleté rusten. Maar toen hij merkte dat ik hem strak aankeek, paste hij prompt zijn toon en gezichtsuitdrukking aan. ‘Hoeveel tijd denkt u nodig te hebben om aan de slag te kunnen?’

‘De tijd die het kost om mijn hakken uit te trekken.’

Hij lachte kort, pakte zijn telefoon, tikte een nummer in en wachtte enkele ogenblikken.

‘Hoi, met Rossetti. Zeg, dat materiaal dat van de week is aangekomen... Die doosjes, die sensoren... Ja, die om onder de Gorzano te plaatsen, zijn die allemaal in orde? Wie heeft er morgenmiddag magazijndienst? ... Oké. Zeg dat ik de geologe naar hem toe stuur, een collega. Zij komt ze ophalen. Zeg dat hij moet checken of alles er is en laat hem niet weer zo’n heisa maken met handtekeningen, toestemming, orders en de hele papierwinkel. Zeg dat hij haar moet geven wat ze nodig heeft en daarmee uit... Zij, ja, hoe bedoel je, zij? Ze is een aardige meid, maar als jullie het haar lastig maken, laat ze jullie alle hoeken van Ascoli zien. Ja... dat is echt zo, dus geen grappen en grollen. De groeten.’

‘Kom ik echt zo op u over?’

‘Eerlijk gezegd wel, ja. Voor een jonge, knappe vrouw, als ik

dat zo mag zeggen, zal het niet makkelijk zijn geweest om groepscommandant te worden, in een ruige omgeving zoals die van ons. Dat vergt wel geesteskracht.’

Ik begon directeur Rossetti zowaar aardig te vinden. Hij had namelijk meteen in de gaten hoe het was gegaan – al was ‘geesteskracht’ een eufemisme – en bovendien had ik, met de luttele complimenten die ik in mijn werkomgeving had gehad, nog nooit iemand horen zeggen dat ik een ‘knappe vrouw’ was. Daarom lachte ik naar hem, en ditmaal was dat niet geveinsd. ‘Ja, het was behoorlijk lastig, maar ik kom uit een gezin waar geesteskracht, zoals u het noemt, me met de paplepel in is gegoten.’

‘Ik wil het niet weten...’

Ik lachte weer. ‘Ik ga het u inderdaad niet vertellen, ook omdat het een lang verhaal is. Maar ik wil u wel voorstellen om ter zake te komen, als u het niet erg vindt.’

‘Nee... Nee, ja... Natuurlijk. Kent u dit gebied een beetje?’

‘Niet echt. Ik weet dat er veel dorpjes her en der verspreid in de bergen liggen, dat er wat wegen naar het westen lopen, dat er stuwmeren zijn... Maar gisteren heb ik de avond doorgebracht met wat satellietbeelden bekijken, om me er een beter idee van te vormen. Dat doe ik altijd als ik naar een plek ga die ik niet zo goed ken.’

‘Dan hebt u vast wel gezien dat daarboven,’ zei hij, en hij wees naar een denkbeeldig punt voorbij de wand van het oude gebouw, ‘het Laga-gebergte ligt. Dat is een hoge, relatief lange bergkam van iets meer dan twintig kilometer. In het noorden ligt het Sibillini-gebergte; in het zuiden, voorbij het meer van Campotosto, beginnen de valleien van het Gran Sasso-massief, en daartussenin ligt het Laga-gebergte. Woeste plekken, alleen goede wandelaars gaan ernaartoe, want je verdwaalt er heel gemakkelijk, u moest eens weten hoeveel we er moeten ophalen, vooral ’s winters! Afgezien van hen, die komen en gaan, is er uiteindelijk helemaal niks, alleen schapen, koeien

en wilde paarden. De mensen bevinden zich in de dorpjes in de valleikom, die zijn verdeeld over vier provincies in evenveel *regioni*.

Hij zweeg even, keek naar de bar en vroeg: 'Kan ik u iets aanbieden?'

'Nee, dank u, ik ben meer geïnteresseerd in wat u me vertelt.'

'Onlangs,' vervolgde Rossetti daarop, 'na een van de vele aardshokken die inmiddels aan de orde van de dag lijken te zijn, is ons gemeld dat er boven, op zestienhonderd meter hoogte, scheuren in de grond zitten die zich vertakken vanuit een oude breuk; en met oud bedoel ik van een paar duizend jaar geleden. Het komt erop neer dat er, verdeeld over de hele bergkam, spleten zijn gevormd waarvan de meeste en de dikste, die ongeveer zo breed zijn als een hand, zijn ontstaan op de berghelling van de Gorzano, aan de kant van Rieti, waar je uitkijkt op Amatrice. We zijn er twee of drie keer gaan kijken en kregen het idee dat de aarde daar in beweging is; we hebben tekenen van kleine aardverschuivingen bespeurd en dat voorspelt niet veel goeds. Sterker nog, als ze me morgen zouden vertellen dat de Gorzano – de belangrijkste bergtop, die daar ook nog heel steil is – was ingestort, zou het me helemaal niks verbazen. Eigenlijk horen de collega's uit Rieti zich daarmee bezig te houden, want de helling in kwestie bevindt zich in hun provincie, maar omdat we in Ascoli in het verleden een mijnbouwkundig ingenieur hebben gehad die de oude breuk jarenlang heeft bestudeerd, is het hete hangijzer in onze handen terechtgekomen.'

'Waarom hebben jullie het dan niet aan hem gevraagd?'

'Om twee redenen: ten eerste is hij een paar maanden geleden gelukkig met pensioen gegaan...'

'Hoezo, gelukkig?'

'Dat zal ik u vertellen, maar het is wel vertrouwelijk en het is meteen de tweede reden: hij had weliswaar sensoren geplaatst om verdere bewegingen van de aarde te monitoren, maar dat

had die eik... die eigenheimer gedaan op de makkelijkst bereikbare plekken en niet waar het nodig was, zoals we vervolgens hebben kunnen vaststellen. En alsof dat nog niet erg genoeg was, is een deel van het gereedschap ook nog verdwenen; we weten niet of het is gestolen door iemand die daar toevallig in de buurt was of dat het van de berg is gegleden door de modderstromen na het noodweer. We hebben ernaar gezocht, maar we hebben niks gevonden; gelukkig waren het oude spullen. De sensoren die de afgelopen dagen zijn aangekomen, en ook het apparaatje waar de gegevens in worden opgeslagen, zijn nog kleiner dan een pakje sigaretten en zijn ook heel licht om mee te nemen.'

'Misschien hadden jullie meer gehad aan een computertechnicus,' zei ik met lichte spot.

'Eh, nee, want die zou echt niet weten waar hij al dat spul moest plaatsen... Daarvoor moesten we u hebben. We zullen die lui uit Rieti eens laten zien hoe het moet!' Hij lachte bulderend en zei: 'Nu ik uitgepraat ben, mag ik u toch zeker op z'n minst wel een espresso met een scheutje likeur aanbieden?'

'Ik hou het bij espresso. Alleen koffie, deze keer. Hoe dan ook, ik snap het, ik zal ervoor zorgen dat ik het beter doe dan de collega die me voor is gegaan. Regelt u maar dat ik naast instrumenten ook een gedetailleerde kaart van het gebied krijg, liefst een waarop ook de begaanbare wegen staan aangegeven.'

'Ik had gedacht om iemand met u mee te laten gaan die de streek kent.'

'Dank u wel, maar ik doe het alleen. Weet u, met die honden, als er iemand anders bij is...'

'O ja, die honden zijn er ook nog. Goed dan, u moet het zelf weten.'

's Middags ging ik terug naar de boerderij waar ik mijn bagage en de honden had achtergelaten. Die had ik de dag ervoor bij

toeval ontdekt, vrijwel op de oever van het meer van Talvacchia – dat helder en heel groen water had – op de grens van de Marche en Abruzzo, twintig minuten rijden vanaf Ascoli. Naast het grote huis, dat op een bordje werd aangeduid als agriturismo, had ik een groot grasveld en een omheind klein bos gezien: daar zouden mijn twee viervoeters heerlijk kunnen blijven zonder dat ze zouden gaan rondzwerven waar dat niet mocht. Rufus en Nuzzo waren meteen hartelijk ontvangen door de heer des huizes, die had verteld dat hij tot een paar jaar daarvoor een hele troep honden had gehad.

‘Maar deze twee zijn raar, hoor,’ zei ik. ‘Die kleine klimt overal op, als een eekhoorn, en als hij ergens een gat ziet, wordt hij een mol.’

Hij haalde zijn schouders op. ‘Het is wel duidelijk dat u nooit met onze honden te maken hebt gehad, want dat zijn echt wilde zwijnen. Die zijn niet raar, maar stapelgek. Maar goed, die van u mogen ook buiten het grasveld vrij rondlopen, want er zijn geen andere gasten, ook al is het nog steeds lekker weer. Het laatste groepje toeristen is vorige week vertrokken; ze voelden twee aardschokken, kregen de bibbers, hadden binnen vijf minuten hun koffers gepakt en weg waren ze, wie ze nog een keer ziet mag het zeggen!’

‘Wat bedoelt u met twee aardschokken?’

‘Niks om bang voor te zijn, de vloer trilde een beetje, slechts een paar tellen. We kijken er hier al bijna niet meer van op, we zijn het gewend, maar mensen van buiten zijn ervan onder de indruk. Al bent u volgens mij niet zo bang aangelegd.’

‘Hoe komt u daarbij?’

‘Nou ja, ik zie het opschrift van de brandweer op uw autoportieren staan,’ zei hij, terwijl hij naar de terreinwagen wees.

‘Ah, maar dat zegt niks; een opschrift of een uniform alleen maakt je nog niet dapper! Een aardbeving is onvoorspelbaar, en mensen houden nooit van onvoorspelbare dingen. Vindt u het vervelend als ik in mijn tent slaap in plaats van in een ka-

mer? Dan zijn de honden rustiger en kunnen ze niets beschadigen in huis.’

Eerst keek hij me perplex aan en daarna zei hij met een lachje: ‘U bent zelf een rare, hoor, maar u doet maar wat u niet laten kunt... Het eten staat om negen uur klaar. En als u voer nodig hebt voor uw trouwe metgezellen, heb ik zoveel als u maar wilt.’

Nadat ik alles in orde had gemaakt, had ik nog een paar uur tijd voor ik aan tafel zou gaan. Dus wandelde ik, met de honden in mijn kielzog, met trage passen zeven kilometer over een pad dat helemaal om het meer heen liep en observeerde ik de bossen en de rimpelingen op het water, die heel even net zilveren stroompjes leken. Rufus bleef steeds bij me, zonder ooit weg te lopen, de grote energiebespaarder. Nuzzo huppelde daarentegen van het ene punt naar het andere, verdween en kwam dan hard rennend terug alsof iemand hem op de hielen zat; daarna ging hij zitten, om er als een speer weer vandoor te gaan en dan opeens weer zonder aanwijsbare reden te blijven staan, waarna hij ons ongeduldig aankeek.

In mijn studententijd ging ik ’s zomers altijd een paar weken naar mijn moeder in Zwitserland, aan het Thun-meer, waar ze weer was gaan wonen nadat ze mijn vader had verlaten omdat ze het zat was dat hij voortdurend vreemdging. Toch had ze hem met grote waardigheid de bons gegeven, zonder scènes en zelfs zonder stemverheffing, maar eerder met een gereserveerdheid die ik had geïnterpreteerd als misprijzen. Op een dag had ze zonder ook maar één enkele aankondiging gewoon haar koffers gepakt; ze had alle bankrekeningen opgeheven waar ook mijn vader altijd geld van af had gehaald, pakte me bij de hand en nam me mee.

In haar plaats was, bijna als een stand-in, een onbuigzame advocate uit Bern op het toneel verschenen en zij maakte binnen een paar weken korte metten met de advocaat van mijn vader, die meteen had klaargestaan om bezwaar aan te teke-

nen, en zorgde ervoor dat ik bij mijn moeder zou blijven tot ik meerderjarig was of zelf een andere weg wilde bewandelen.

Dus was ik tot mijn zestiende in het natte, slaperige Thun gebleven, dat rijk was aan kastelen, historische huizen, keurige tuinen, banken en rijke bejaarden, en daarna had ik besloten terug te keren naar Rome, stralend door de zon en de sfeer, waar de mensen altijd vrolijk waren en waar ik gebruikmaakte van een klein appartementje in het centrum dat mijn moeder had aangehouden, en van een maandelijks cheque die mijn vader me onder de tafel toestopte, alleen vanwege de voldoening om me ver uit de buurt van zijn ex-vrouw te zien, en in de waan dat hij me zo in toom kon houden.

Mijn moeder was een briljante, maar gereserveerde vrouw die op haar gemak was in haar eigen wereldje en niet geneigd was om naar mijn leven te informeren, omdat ze druk bezig was met onderhandelen met de directeuren van haar hotels, dunne, goudbruine sigaartjes roken die ze liet maken door een ambachtsman uit Brissago, en wandelingen maken in de bossen en de bergen, altijd onberispelijk in haar bombazijnen kleding, gecombineerd met jasjes van dikke wol en vilten mannenhoeden. Ze had geleerd om zich te uiten in luttele kernachtige, precieze bewoordingen en sprak altijd op bedaarde toon, bijna fluisterend, zij het enigszins schor door de tabaksconsumptie. Tegen mij heeft ze altijd de juiste woorden gebruikt, of in elk geval de woorden die op dat moment noodzakelijk waren om me een goed gevoel te geven en me troost en steun te bieden, al naargelang mijn diepste behoeften. Nadat ik haar had toevertrouwd dat ik het leuk zou vinden om weer in Rome te gaan wonen, in mijn eentje, hoefde ik haar niet over te halen. Ze liet me uitpraten tot ik geen woorden meer had, zonder me ooit te onderbreken; daarna keek ze me lang aan met die bijna transparante en tegelijkertijd ondoorringbare hemelsblauwe ogen, stak haar hand uit voor een streling die nooit haar bestemming bereikte en zei met die iet-

wat rauwe stem slechts vier woorden: ‘Groei, leer, verander, vlieg.’ Werkwoorden die ik nooit ben vergeten en die ik in deze volgorde probeerde aan te wenden bij alles wat ik de jaren daarna besloot te doen. Zoals toen ik bij de brandweer kwam en me aan de regels moest houden. Of toen ik, nog eerder, besloot om geologie te gaan studeren – in recordtijd af te studeren – en geen bouwkunde, zoals mijn vader me had geprobeerd op te leggen, er vast van overtuigd dat ik mezelf ergens in een kantoor of op een bouwplaats zou opsluiten om te berekenen hoeveel kabels en bouten er nodig waren om al zijn bouwwerken te ondersteunen.

Hij vond mijn keuzes en zelfs mijn manier van doen maar niks, omdat die geen erkenning waren van zijn gezag. Om eerlijk te zijn hielden we niet van elkaar; we reisden ver bij elkaar uit de buurt, bijna nooit in dezelfde richting en altijd op het randje van wederzijdse verdraagzaamheid. Op een dag, tegen het einde van mijn studententijd, was ik op het punt beland dat ik hem haatte. Omwille van de lieve vrede – ‘om ervaring op te doen’, zoals hij, de zoon van een kleine aannemer uit Abruzzo, placht te zeggen – bezocht ik, zij het sporadisch, een paar van zijn bouwplaatsen: vooral die ver van huis, waar hij niet zo benauwend de touwtjes in handen hield. Ik ging er aan het begin van de werkzaamheden naartoe, als de bouwvakkers begonnen met graven, want dan kon ik de aarde zien en ruiken en bovendien kijken naar de vorm, textuur en kleuren van de rotsen, die als inerte materialen werden beschouwd maar waarin voor mij heel veel verhalen schuilgingen, omdat ze daar al duizenden jaren lagen.

Op een van die bouwplaatsen, in Ligurië, waar ze een reservoir en een dijk aanlegden, had ik ook geleerd om bulldozers en graafmachines te besturen. Dat was dankzij een bouwvakker die sympathie voor me had opgevat, misschien omdat hij had gezien dat ik me, hoewel ik de dochter was van ‘commandeur Capodiferro’ – zoals zijn onderdanige werknemers hem

noemden – niet onttrok aan welk klusje dan ook, te midden van de cementzakken en de zwevende steigers, waar ik dankzij mijn ervaring op bepaalde steile alpenwanden vlot en zonder hoogtevrees of angst voor de leegte op klom. Ik had ook sympathie voor hém opgevat, misschien omdat we ongeveer even oud waren; hij heette Samuele en kwam uit een familie van landbouwers in het binnenland van Ligurië, van wie hij op zijn beurt had leren rijden op tractors en dorsmachines. De weinige tijd die hij na zijn werk nog overhad, zat hij met zijn neus in de schoolboeken voor de zware taak om, na een paar vergeefse pogingen, een diploma als scheepsdeskundige te halen en eindelijk het stof van de bouwplaats van zich af te kunnen schudden. We gingen maar een paar keer samen uit voor een pizza, een wandelingetje in de heuvels en niet veel meer.

Een paar keer had ik hem weten over te halen om op zondag naar zee te gaan; dat viel niet mee, want hij was doodsbang voor golven, zelfs de kleintjes waardoor de kleine stenen op het strand zo'n gorgelend geluid maken, dus dan plaagde ik hem: 'Helemaal niet erg, hoor, voor een toekomstige expert die met water te maken krijgt,' en dan moest hij lachen. Onze vriendschap eindigde van de ene op de andere dag en ik heb hem nooit meer gezien of gesproken, door de schuld van mijn vader, die me op een avond had gebeld en zoals gewoonlijk meteen ter zake kwam. Hij zei dat ik de dag daarop dringend terug moest naar Rome, omdat hij een andere klus voor me had. 'Wat dan?' 'Dat is een verrassing,' zei hij, en hij hing op zonder me zelfs maar te groeten.

Wat voor hem een beloning leek, was voor mij juist een straf. Want in Rome trof ik een groot kantoor, ingericht met lambrisering, kristal, zeldzame prenten en exotische planten. Vlak naast dat van hem. Ik bleef er nog geen tien minuten, maakte rechtsomkeer en ging terug naar huis, waar ik, bevangen door een stille depressie, vier dagen aan één stuk bleef

nadenken en piekeren om op de een of andere manier, ik wist niet precies waar, een voorwendsel te vinden waardoor ik onder dat ongewenste vooruitzicht uit kon komen en ver uit zijn buurt kon blijven.

Een tijdje later kreeg ik een soort reddingsboei toegeworpen door een vriend die even in Rome was en die ik kende van de universiteit. 's Avonds bij het eten vertelde hij me dat hij na zijn afstuderen voor zichzelf was begonnen, maar dat het nooit echt van de grond was gekomen; daarna was hij een tijdje op een lyceum in Napels gaan lesgeven als invaller, en uiteindelijk had hij het uniform van de brandweer aangetrokken.

Hij moest zich wel onderwerpen aan enige discipline. 'Maar daar wen je zo aan,' zei hij vol overtuiging. 'Sterker nog, bij veel gelegenheden ben je maar wat blij dat die er is, want je werkt altijd in een groep, vijf per team plus een groepscommandant, en iedereen moet precies weten wat er gedaan moet worden, en de regels respecteren, want anders...'

Enthousiast vervolgde hij: 'Het is absoluut geen saai werk, integendeel,' en ik kon uit zijn toon en zijn blik meteen opmaken dat hij het heel leuk vond om dat uniform te dragen. 'Elke dag krijg je te maken met onverwachte gebeurtenissen waardoor je schouder aan schouder met de anderen kunt staan en dat is geweldig: we zijn echt een team.'

Daarna vertelde hij dat ze hem vanwege zijn graad in de milieu- en aardwetenschappen bij de topografische dienst hadden willen zetten – zittend werk achter een computer met satellietbeelden – maar dat had hij geweigerd. Al zou hij daar waarschijnlijk wel iets meer mee verdienen dan de veertienhonderd euro netto per maand die hij nu kreeg. 'Een salaris waarmee je niet bepaald een luxe leventje kunt leiden, maar dat wel echt "verdiend" is, want ze geven het je omdat je werkelijk nuttige dingen doet en dat schenkt me enorm veel voldoening.' Hij zei erachteraan: 'Weet je, ik heb geen gezin en daarom vind ik het prima zo. Ik leid een spartaans kazernele-

ven, hoeft weinig uit te geven en kan soms zelfs wat geld opzietten. Als je het mij vraagt, zou jij er als geologe helemaal op je plek zijn.’

‘Tussen al die mannen? Dat zal niet meevallen.’

‘Nou, wij tweeën kennen elkaar niet zo heel goed, maar sinds de eerste keer dat we elkaar gesproken hebben in de universiteitstuin heb ik de indruk dat je niet het type bent dat zomaar over zich heen laat lopen. In het begin zal het misschien niet makkelijk zijn, maar je zult al snel merken dat het veel voldoening geeft om werk te doen waarbij het doel is om anderen te helpen: je krijgt er positieve energie van, je voelt je goed ook al ben je alleen, en ik weet niet of je er op de juiste manier door kunt leven, maar in elk geval wel op een betere manier, met een duidelijk doel.’

Die laatste woorden van hem bleven maar door mijn hoofd gonzen en vier maanden later, de dag na de officiële bespreking van mijn doctoraalscriptie, bladerde ik door de *Gazzetta Ufficiale* op zoek naar vacatures bij de brandweer. Begin september 2009, vijf maanden na de aardbeving die L'Aquila had verwoest, deed ik mijn eerste test, de toelatingstest, en daarna volgden er nog meer binnen het korps, tot ik groepscommandant was geworden. Dat betekende dat ik de leiding had over mannen en vrouwen, al was ik liever als solist blijven werken. ‘Ik herinner je eraan dat niemand hier voor zichzelf werkt, we zijn hier teamspelers!’ bulderde meneer Monteleone tijdens een van de eerste gesprekken die ik met hem had. Hij was een man die in alle grote, epische avonturen uit het verleden ongetwijfeld een hoofdrol had gespeeld, die van onoverwinnelijke krijgshier. Zo had ik hem altijd voor me gezien, al sinds de eerste ontmoeting, nadat ik hem had horen praten tijdens de trainingscursus na mijn toetreding tot het brandweerkorps.

Hij was groot, nee, ontzagwekkend; streng en grootmoedig tegelijk, altijd bereid om te luisteren zonder je ooit te onderbreken, maar hij kon ook snel in z'n eentje beslissingen ne-

men, die echter wel werden ingegeven door langdurige ervaring. Hij had een groot deel van zijn professionele leven aan de frontlinie doorgebracht en was bij veel gelegenheden opgevallen door zijn organisatorische capaciteiten, vooral in oktober 2002, toen er een aardbeving in Molise plaatsvond en er in San Giuliano di Puglia zeventwintig kinderen en een schooljuf omkwamen. Vanaf dat jaar hadden ze hem 'laten afstijgen' – zoals ze dat met jockeys doen aan het eind van hun carrière, als de eigenaren van de volbloedpaarden hen willen inzetten als trainer – en hadden ze hem verschillende leidinggevende functies gegeven. Ik had eerlijk gezegd nooit begrepen wat hij nou precies deed, want de ene dag zag je hem in het veld aanwijzingen geven aan verschillende teams tegelijk, de volgende dag ging hij naar een bijeenkomst met functionarissen van allerlei ministeries, en de keer daarop trof je hem aan in een klaslokaal, waar hij een les gaf over uiteenlopende interventietechnieken en vooral over onze veiligheid in extreme situaties. Maar goed, ik werd niet warm of koud van al die rollen van hem. Voor mij was hij mijn directe meerdere, de man die me had overgehaald om cursussen te volgen om groepscommandant te worden.

'Maar denkt u wel dat ik dat kan?' vroeg ik hem op de dag nadat hij het me had voorgesteld.

'Denk je soms dat ik tijd verspil aan mensen van wie ik denk dat ze niet goed genoeg zijn?' Einde discussie.

Op een dag kwam ik erachter dat wij, de jongere collega's, allemaal ingenieur, architect, mechanica- en elektronica-deskundigen of oud-militairen waren, maar dat Monteleone een diploma van het conservatorium en een graad in de filosofie had, en ik vroeg me af hoe hij ooit in dit beroep terecht was gekomen. Mijn nieuwsgierigheid is nooit bevredigd en trouwens, aan mijn collega's te horen konden er duizenden redenen zijn om bij de brandweer te gaan. Toch had de wetenschap dat hij de kunstvormen had bestudeerd waar passie en

geduld, gevoeligheid en reflectie voor nodig waren hem in mijn ogen minder bedreigend en innig empathisch gemaakt, al had ik hem dat nooit laten merken. Zo had ik snel geleerd om zijn bruuske toon op de juiste wijze op te vatten en waardering te krijgen voor zijn diepe stem, zijn verwerping van formaliteiten, het feit dat hij altijd meteen tot de kern van de zaak kwam en onnodige vormen en woorden achterwege liet, zijn zeldzame glimlachjes en ook zijn vernietigende blikken die je aanspoorden om te zwijgen. Ik begreep dat hij maar bleef hameren, hameren en nog eens hameren op de noodzaak van teamwerk, waarin geen plaats was voor rivaliteit, maar slechts voor gedeelde resultaten. 'Wij hebben er alleen voor gekozen om hier te zijn omdat we mensen in nood willen helpen. De rest doet er niet toe.' We snapten het meteen, maar hij herinnerde ons er elke les weer aan.